

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/783,Inwigilacja-srodowiska-aktorow-i-ksiezy-przez-Sluzbe-Bezpieczenstwa-spotkanie-z-.html>
08.04.2026, 04:41

„Inwigilacja środowiska aktorów i księży przez Służbę Bezpieczeństwa” - spotkanie z cyklu „Tak wygląda nasz świat” - Gdańsk, 11 maja 2006 r.

Dnia 11 maja 2006 r. w auli Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego odbyło się kolejne spotkanie z cyklu „Tak wygląda nasz świat” zorganizowane przez Akademickie Centrum Kultury UG, Kulturalny Kolektyw UG i Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku. Tematem spotkania była inwigilacja środowiska aktorów i księży przez Służbę Bezpieczeństwa. Spotkanie rozpoczęło pokazem filmów Małgorzaty Ziętkiewicz „Uderzyć w aktora” oraz „D jak dezintegracja”.

Pierwszy z tych filmów, na przykładzie środowiska aktorskiego, ukazuje metody szykanowania stosowane przez Służbę Bezpieczeństwa w PRL. Składa się z opowieści znanych aktorów i reżyserów teatralnych (m.in. Kazimierz Kaczor, Gustaw Holoubek, Maja Komorowska, Joanna Szczepkowska) na temat represji, jakie dotykały środowisko w latach komunizmu, a zwłaszcza po bojkocie podczas stanu wojennego. Nękanymi byli wszyscy ci, którzy prezentowali postawy opozycyjne i choć aktorzy zwykle nie byli opozycyjnymi działaczami, teatr stał się jedną z form wyrazu buntu przeciw komunizmowi. Bohaterowie opowiadają o przydzieleniu im „opiekunów” spośród ich kolegów (którzy nadal pracują w teatrach), pogróżkach telefonicznych i listownych, podpalaniu mienia, groźbach utraty życia.

Natomiast film „D jak dezintegracja” opowiada o Grupie D, specjalnym wydziale Departamentu IV, którego zadaniem była inwigilacja kleru, rozpoznanie i rozpracowanie Kościoła katolickiego, środowisk z nim związanych oraz innych grup wyznaniowych. Dzięki relacjom księży poznajemy kryminalne wręcz metody działania Grupy D – zastraszanie, prowokacje, przekupstwo w zamian za donoszenie i współpracę. Wreszcie dowiadujemy się o usiłowaniach „likwidacji” szczególnie niewygodnych dla partii księży (próby zabójstwa kardynała Stefana Wyszyńskiego, morderstwo ks. Jerzego Popiełuszki). Film obrazuje stosunek władzy komunistycznej do Kościoła – największego wroga partii.

Po projekcji filmów prelekcję wygłosił dr Igor Hałagida (OBEP IPN w Gdańsku). Odpowiadał również na pytania przybyłych na spotkanie gości. Pytano o wiarygodność materiałów źródłowych, o możliwość dostępu do akt zgromadzonych w Archiwum IPN, o stopień zaawansowania badań prowadzonych na temat inwigilacji duchowieństwa, jak również o to, czy są znane nazwiska funkcjonariuszy „rozpracowujących” księży.